

Detsember pani punkti soojale aastale

Autor

Ain Kallis

Detsembri viimane nädal oli pea kõikjal Eestis lumeta ja soe. Kas just seetõttu, aga igatahes elas see hani jõulupühad üle.

Kui vaadata ajas tagasi või ruumis ümberringi, tundub kangesti, et oleme jälle sammukese Lääne-Euroopale lähemale jõudnud. Enne jõule haljendab rohi, metsades seenetab, pungad puhkevad - täiesti kui Iirimaa!

Ehk saabub kunagi ka aeg, mil iirlased tulevad siia kanu kitkuma. Nagu meie kaasmaalased sinna kalkuneid kitkuma lähevad. Detsembris arvatati meteoroloogia ja hüdroloogia instituudis Eesti keskmiseks õhutemperatuuriks 1,4 °C, mis on pikaajalisest keskmisest ehk normist tervelt 4,7 kraadi jagu soojem. Meenutagem siinkohal, et mullu oli see näit tänavusest veel 2,3 pügala võrra kõrgem! Lund sai näha kuu alguses ja jõulupühade lõpupoole, vähemalt Ida-Eestis.

Jõululaupäevade ilmastatistika Tartu kohta näeb nüüd välja selline. Aastail 1950–2007 on see tähtis päev olnud lumine 45 korral, kõige külmem oli 24. kuupäev 2001. aastal (ööpäeva keskmine temperatuur −25,8 °C), kõige soojem aga 2006 (+4,0 °C).

Möödame jõulupuid

Statistikat tehakse pärast pühi isegi jõulupuude kõrguse kohta. Meie paarikümne meetrist ei pääse 1950. aastal USA-s Seattle'i linna püstitatud 67,4 m ebatsuga kõrval (kõrgem isegi Vanast Toomast!) üldse pildile. Et too puu on kaunisti kuuse- või nultuoline, pandi ta jõulupuuna kirja, mida aga ei tahetud teha kümme meetrit kõrgema eukalüpti puhul Austraalias.

Sademeid tuli detsembris peale lume enamasti vihma ja lörtsina, riigis keskmiselt 38 mm (norm 50 mm). Kõige vähem sadas Kundas (16 mm), päris korralikult Kuusikul (65 mm).

Lõpp soe, kõik soe

Aasta lõppedes lüüakse kõikjal kokku tulusid ja kulusid. Maailma meteoroloogiaorganisatsiooni (WMO) teatel ületas maakera keskmine temperatuur 2007. aastal esialgse hinnangu kohaselt 0,41 °C võrra võrdluse aluseks oleva perioodi 1961–1990 keskmise (14,00 °C), olles edetabelis viiendal -seitsmendal kohal.

Vene ajal raporteeriti rahvale uhkelt: Nõukogude haigete temperatuur on kõrgeim maailmas! Kena oli

mõnel alal esirinnas olla. Maakera kliimarekordite üle ei tasu rõõmu tunda, sest soojenemine võib tuua kaasa enam uputusi, torme, põuda ja muid koledaid loodusõnnetusi.

Milline oli läinud aasta meil? Tartus oli (kalendri)aasta keskmine temperatuur 6,7 °C, mis annab 1865. aastast kehtivas pingereas 6. -9. koha. Sademeid tuli 694 mm ehk 114 protsenti normist. Kõik aastaajad olid soojad: talv (detsember 2006 -> veebruar 2007) - 2,9 °C (norm 5,7 °C), kevad 7,4 °C (norm 4,5 °C), suvi 17,1 °C (norm 15,7 °C) ja sügis 6,1 °C (norm 5,4 °C). Keskmisest külmem oli vaid veebruaris ning novembris. Mäletate: vabariigi aastapäeval otsustasid riigijuhid paradeerida, pilli puhuda ning palvetada vaid katuse all.

Jaauuaris kipub ilmataat end kordama

Aasta esimene kümmepäevak oli juba talvine, kui mitte lume, siis vähemalt kraadide poolest. Kuu keskpaik oli rohkem novembri moodi, paar päeva tuletasid rahvale meelde, et kolme aasta tagune uputus võib halval juhul kordudagi. Ka siis oli suurem osa Läänemerest jäävaba ning Atlandilt keris meie randade poole võimas tsüklon.

Sünoptikute esialgse prognoosi kohaselt pidid külmemad ajad tulema esimeses ning viimases dekaadis, tuisune aeg jaanuari keskel. Lumesaju asemel saime tunda, mida tõi tsüklonite seeria tugevaim, sedapuhku tugeva tormi ja vihmamölluga. Ka nüüd ilmataat halastas Eestile ning võttis hoo õigel ajal maha.

Aasta esimesteks kuudeks pakuvad eri ilmateenistused meie kanti keskmisest soojemat ilma. Kogu aastaks on loomulikult veelgi raskem ennustusi teha. Britid arvutasid, et 2008. aasta tuleb jahedam kui viimased aastad, kuigi pikaajalisest keskmisest soojem. Vene sünoptikud kinnitasid aga, et vähemalt nende maal tuleb alanud aasta 99-protsendilise tõenäosusega 150 aasta kuumim!

Välisilmast

☞ Austraalias peavad püssid kotti panema 15 000 pardikütti, sest tugev põud kahandas lindude arvu ligemale kolm korda.

☞ Orkaanide hooaeg oli Atlandil ennustatust nõrgem tänu El Niño nimelisele ilmanähtusele Vaiksel ookeanil. Metsatulekahjustest oli sel aastal haaratud Lõuna-Euroopa ning California. Nagu ikka, tuli põlenguid ette Ida-Austraalias. Suure kuumuse (üle 40 kraadi!) tõttu suri inimesi nii Ungaris kui ka Rumeenias.

☞ Üleujutused tabasid riike mitmel mandril: Indoneesias, Angolas, Argentinas, Inglismaal. Rohkem kui sada elanikku kaotas elu Jaava saarel tugevate paduvihmade põhjustatud maalihetes. Jõululumetormid tapsid ligi 30 inimest USAs.

Aastate eest

☒ 1942. aasta detsembris purustas jäide miilide kaupa elektri- ja telefoniliine Kanadas. 1952. aasta detsembris hukkus tugevas sudus Londonis ligi 4000 elanikku. Ei jätkunud matustel ei kirste ega lilli. Sama õnnetus kordus täpselt kümme aastat hiljem, ainult et surnuid oli vähem.

☒ 1907. aasta jõulukuu oli Tartus väga külm (☒- 11,7 °C!) ja kuiv (10 mm).

Päevalehes kirjutati ilmaelust:

☒ Määratu tulepurtskamine päikese peal. Leegisarnane kogu kasvas 10,000 inglise penikoorma kiirusega minutis. Viis minutit hiljem kadus nähtus jälle ära ja päikese pinnale jäi ainult väike arm järele.

☒ *Voroneshist. Kolmat päeva möllab juba lumetorm. Sajad reisijad ootavad raudteejaamas liikumise jaluleseadmist.

☒ *Tallinnast. Raske torm on mineval nädalal Läänemeres , iseäranis aga Põhjameres ja Kanalis möllanud, mille tagajärjel väga palju laevasi udus kokku on põrganud.

☒ *Pärnust. Viimane sulailm on Pärnu lahe äärest jõe jää ära viinud ja ka rohkesti kalapüüniseid. Kalameeste kahju on suur.

☒ 1957. aasta detsember oli Tartus sooja- ja kuivapoolne (☒- 2,2 °C, 36 mm).